

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 е. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дониси и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 3.

У Сомбору 15. Марта 1893.

Год. XXV.

СРПСКОМ НАРОДУ.

Дне 3. августа 1891. навршила је српска православна велика гимназија, а 1. фебруара 1894. навршиће и српска православна богословија, па за њом и патријаршко благодјејаније у Срем. Карловцима, пуну *преу стотину година*, како живе.

Стогодишњи споменик оснивања сва та три завода треба да онострано Српство достојним начином прослави, а ваља да га прослави у исто доба, јер су сва три поникла готово у исто време, а у исту културну сврху.

Да ту прославу приреди на начин, којим би се не само пијетет садањег нараштаја манифестирао, него и потоњим коленима оставио видљив и трајан знак захвалности нашега народа према родољубивим оснивачима ових завода, образовао се под заштитом Његове Светости Преузвишенога господина **Георгија Бранковића** архијепископа и митрополита карловачког и патријарха српског из грађанства карловачког, а у споразуму са професорским зборовима исте гимназије и богословије и њиховим претпостављеним властима у Карловцима потписани одбор.

Одбор овај, имајући у виду, колико су добра та три завода за ово сто година донели домовини, православљу и Српству, обраћа се овим на цели српски народ с молбом, да прославом увелича стогодишњи спомен њихов. А кад тај корак чини, уверен је, да ће ова родољубива замисао његова наћи потпуна одјека у грудима благодарнога Српства.

У кратком веку нашега културнога преображаја, — јер вековима потиштени српски народ једва да нешто више од сто година сме да урачуна, што проводи живот у приликама прикладнима, мирном просветном раду, — ово је мал' те не јединствена прилика, како може да наброји стотину годинау трима својим заводима, који служе чисто културном и религиозном образовању народном.

И ако ни гимназија ни гословија у првим својим почетцима нису биле, а ни могле бити, ни по унутарњем устројству, ни по спољашњем угледу свом, на оној висини, на којој су — хвала њиховим врховним управама и новим великим и родољубивим добротворима, као и свесном народном црквеном сабору! — данас, ипак ко да не увиди велики значај тих завода по онострано Српство у прве године њихова живота, кад су они, уз православну цркву, били, и ако скромне, али једине светле лучи, одакле је падала светлост умља и знања у сиромашни, тада по готову запуштени народ српски? Има ли краја, гдегод српски народ живи, — а особито у земљама аустро-угарске монархије, камо добротворни зраци тих луча нису допирали? Треба ли спомињати, колико је гимназија, колико ли богословија карловачка образовала и за образовање спремила интелигенције српскоме народу, без које би народ остао умно сироче? Требали спомињати, колико је патријаршко благодјејаније, основано уза та два просветна завода, отхранило српске даровите сиротиње, а без које они за цело не би били то што су?

Нема тога Србина, који не би био потпуно свестан о овоме значају и благодатном утецају ових завода на културни и религиозни развитак целог српског народа и свију крајева, где Србин живи.

Па по томе зар бисмо могли ми сви, а нарочито зар смеју и старији и млађи питомци тих завода пропустити ову прилику, а да се с пијететом и благодарношћу не сетимо и *родољуба*, који су или морално или материјално засновали и одржали до данас ове тако нам потребне стубове нашега културнога живота?!

С прославом прве стогодишњице тих завода истичу се у првом реду имена двојице родољубивих Срба, који су ударили темељ гимназији, богословији и благодјејанију у Карловцима, а то су блажена спомена митрополит српски **Стеван Стратимировић** и грађанин карловачки **Димитрије Анастасијевић Сабов**.

Потписани одбор мисли, да после истакнутога значаја поменута три културна завода српска, не треба посебно још да истиче и неувеле заслуге, које су ова два мужа, а и остали добротвори оснивањем одржавањем и утврђењем ових завода стекли за домовину, за православље и за народност српску, заслуге, за које ваља цели српски народ да се и видљивим и трајним знаком своје благодарности одужи; те с тога, с пуно вере у осведочену благодарност и пожртвованост српскога народа ступамо преда њ, а у првом реду се обраћамо њиховим бившим потомцима и оним сународницима

www.srbijamuseum.org
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
својим, којих су оцеви или преци били наставници у тим заводима, да новчаним прилозима омогуће, да се у прославу стогодишњице ових завода приреди овде у Карловцима народна светковина, и да се митрополиту српском *Стевану Стратимировићу* и грађанину карловачком *Димитрију Анастасијевићу Сабову*, а поред њих и другим добротворима српске православне велике гимназије, српске православне богословије и патријаршкога благодјejанија у Карловцима подигну према нашим српским приликама скромни, али достојни споменици.

Кад ће бити стогодишња прослава тих завода, јавиће одбор у своје време. А да ли ће се у исти дан моћи открити и споменици, стоји до тога, какав ће бити одзив народне дарожљивости.

Прилози нека се шаљу на адресу потписаног нашега благајника г. Јована Симеоновича Чокића. Имена свију приложника штапаће се у српским јавним гласилима.

У добри час!

У Ср. Карловцима, 14. (26.) фебруара 1893.

Одбор за прославу стогодишњице српске православне велике гимназије, српске православне богословије и патријаршког благодјejанија, као и њихових добротвора. Председници: Прота Јован Вучковић, с. р. професор богословије и пр. ректор богословског училишта. Стеван Лазич, с. р. директор гимназије. Перовође: Др. Лаза Секулић, с. р. срп. нар. цркв. подтајник. Паја Марковић, с. р. професор у гимназији. Благајник: Јован Симеонович Чокић, с. р. благајник срп. нар. цркв. фондова. Чланови: Ђура Вањанин, с. р. кр. кот. судца, Шандор Димитријевић Чакић, с. р. управитељ „Задруге за међусобно помагање и штедњу“, Јован Живковић, с. р. свештеник и професор у богословији, Ђока Јовановић, с. р. др. мед., Јован Лазаревић, с. р. благајник „Задруге за међусобно помагање и штедњу“, Душан Милић, с. р. трговац Илија Павловић, с. р. економ, Марко Поповић, с. р. трговац, Јован Станковић, с. р. економ, Стеван Чобанић с. р. окружни прота, Протођакон Лукијан Богдановић, с. р. катихета у гимназији, Јован Живановић, с. р. професор у гимназији и богословији, Светозар Јанковић, с. р. градски начеоник, Стеван Јовић, с. р. свештеник, Марко Матић, с. р. трговац, Лазар Обреновић, с. р. град. вел. бележник, заступник на срп. нар. цркв. сабору у Ср. Карловцима, Сергије Попић, с. р. јеромонах, патријаршки дворски капелан, Александар Рајковић с. р. срп. нар. учитељ, Исидор Ђирић, с. р. нар. цркв. тајник, заступ-

ник на земаљском сабору у Загребу, Протосинђео Митрофан Шевич, с. р. професор у богословији.

КАКВА ТРЕБА ДА ЈЕ СРПСКА МАТИ?

Мати! Једна реч па колико значи? Значи много. Чим се немоћно створење божије на овај свет роди прва га у наручја прима мати, она прва управља своје очи у детенце, радује му се, љуби га, чува га, храни га и непрестано лебди над својим дететом. О колико ноћи, колико горких тренутака проведе мати бдијући над slabим и немоћним детенцем у колевци, не знајући шта хоће, где га боли кад дете вришти. Дете је првих дана после рођења слабо и немоћно. Оно не зна говорити, нити је свесно свога живота, али ипак осећа. Живци те телесне справе у телу детињем осећају, крв својим током ради као и код човека само што је код детета ток лакши. Што даље од дана рођења детињег, то све јаче развијање телесно. Зато се мати најбрижљивије стара, да детињој природи задовољи, т. ј. да дете буде снабдевено телесном храном која ће му живот и здравље одржати, јер кад би мати оставила своје чедо у колевци само себи, не би оно могло ни неколико дана живети. Из свега овог види се да мати има огромну бригу, дужност, и извршење своје васпитатељске радње. Па ипак како ли се та брига материна, та љубав њена према детету — од стране деце награђује, како се обасипа, ако не делом, а оно бар речима срдачна захвалност за сва она добра, која мати својој деци указује од рођења им па све док не дођу до свога хлеба? Врло слабо!

Врло мало! Узмимо само једно село. У том селу распитајмо данас колико има захвалних синова који у подпуној мери по петој божијој заповести: „Чти отца твојега и матер твоју да благо ти будет и да долгољетен будеш на земљи“ владају. Можемо их на прсте набројати.

Посматримо данашњим даном образованост. Несмемо рећи да није на највећем ступњу. То је лепо додуше с једне стране, ама ето ти белаја с друге стране, поред те лепе образованости којом се напaja српска младеж у школи не достаје им васпитање.

Па ко је томе крив? Питајмо српску мајку, питајмо српског народног учитеља, питајмо оца, питајмо свештеника.

Сви ће осим матере рећи, крива је мати што му није у младеначке груди усадила страх божији, поштовање, побожност и

www.ONILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

остале хришћанске врлине. Па зар није тако мајко која имаш непослушна чеда? Јест! И ти онда шаљући своје чедо у школу, мислиш да си задоста учинила својој дужности. Ти мислиш да учитељ нема друга, већа, и кориснија посла у свом учитељском раду, већ само да васпитава. Истина и то спада учитељу у дужност, али сравни српска мајко твој труд спрам свога рођеног детета, кога ти скроз познајеш — са трудом учитељевим који он мора да уложи, па да што но кажу из пања истеше даску, па ћеш и сама моћи признати да је огромна разлика у васпитању, од образовања. Ко жели да неког васпита, тај мора прво добро познавати васпитаникову нарав, мане и недостатке.

Јели нужно учитељу улагати труд за васпитање онога детета које нема никакве мане? Није! Учитељ мора прво да испита сваког појединог детета нарав или темперамент, те према детињој нарави или темпераменту, мора и свој рад у васпитању удесити. А је ли то све нужно српској мајци? Није! Она познаје нарав свога детета од тренутка када је прве слатке речи почео изговарати: мати! Она је тако рећи дух свога чеда, она му тепа, она му говори, она га учи милом српском језику, а тај језик којим мати учи своје дете говорити, зове се матерњи језик.

Она му срце оплемењује, ум развија. Може ли српска мати своје дете добро васпитати? Може! Српска мати треба да има у срцу свом усађену чисту нелицемерну побожност. Ову красну и најсветију врлину најсветијом љубави треба српска мати да негује у свом детету. Српска мати треба да је правом, чистом православном вером задахнута јер је то стуб који се од најужаснијих бура и непогода не да срушити. „С вером је човек божије најотличније створење, а без ње је ништа“. Српска мати још чим дете почне по мало говорити — треба да га упућује на добро, а да га одвраћа од зла. Красне околине, поља, шуме, ливаде, реке, сунце, месец, звезде плаво небо, живи су и очите докази дела руку божијих. Српска мати треба да је и душом и телом права српкиња у српском духу васпитана па да и своју децу подетиче да жарко љубе све оно што је српско, а да се клоне туђих обичаја. Српска мати треба да је добра и племенита срца, да има о себи смерно мњење, треба да има љубав, морално осећање, и треба да иста таква осећања развија у души детињој још за ране младости. Зашто? Зато, јер је душа детиња у раној младости баш као оно неузорана њива, која ако се добро не узоре не ће вредити ни зашто, па све

ако се добро и узоре, ако се добро семе на њој не посеје, не може добра плода донети. Српска мати треба да привикива дете послушности, и поштовању према родитељима и према свима старијима. Српска мати треба да је вредна, да не проводи дане у лењости, да не троши скупо време у лудо, као што то неке жене из сујеверице чине. Небој се ти мајко за твоју душу. Угађај ти Богу топлим молитвама и добрим христијанским делима, а покрај тога држи се ти оне мудре изреке: „Ради као да ћеш сто година живети, а моли се Богу као да ћеш сутра умрети.“ Српска мати треба да је мудра. У свима пословима треба да је опрезна, и пажљива. Треба да промери и добро испита како ће се свршити њено подузеће у овом или оном делу јер коначо дело краси. Треба да својим материнским умиљатим речима мудро заповеда своје детету на да га тако привикне послушности. За прво „нећу!“ не штеди мајко и строгу казну, јер боље да га твоја рука избије, него да те свет кори због његове непослушности и јогунства. Треба да га подчиниш свакој заповеди. Српска мати треба да је љубка. Љубкошћу ће много допринети мирном и сретном брачном животу. Љубкошћу се стече пријатеља, јер право вели српска пословица: „умиљато јагње две овце сиса“. Српска мати треба да је штедљива. Штедљивошћу се човек у нужди помогне и невољу лакше поднесе.

Не треба да расипа новац на којекакве украсе које јој нису од потребе, већ нека се строго држи лене и мудре изреке: „Штеди беле новце за црне дане.“

Свима до сад реченим врлинама ће српска мати навићи своје дете, све ове до сад речене врлине моћи ће она у младо срце детиње усадити, ако их и сама има, само покрај тога треба воље, а где је воље ту је и успеха, па ето онда за учитеља олакшање, а и родитељима већа корист јер ће онда моћи као у воску држати и надати се да ће им деца бити на радост, отачаству на корист, а Богу на славу.

Душан Ћурић,
срп. учитељ.

БЕСЕДА ЈОВАНА ХЕНРИХА ПЕСТАЛОЦИЈА.

На Нову годину 1809.

Превео М. С. Кончар учитељ.

(Наставак.)

Да је моје дјело пропало, кривио бих себе и никога другога, никога другога не бих могао кривити. Али га је спасао Бог;

он га је спасао уза све моје слабости, он га је спасао уза све моје блудње. Дјело још постоји. Нека је на томе слава Богу! Оно још постоји као Божије дјело; као такове чудо је Божијега промисла. Као човјечије дјело није моје дјело, као такovo дјело је нашега удружења. Оно је производ свега онога, што сте ви за-њ учинили од почетка његова. Оно је дјело велике љубави, велика повјерења, племените привржености, коју сте ми од почетка показали, оно је дјело тако дуга судјеловања у мојима тежњама, које је пратило много пожртвовање и многе тешкоће. Оно је производ многих таланата, који су ми недостајали, многих снага, које нијесам имао, многих знања и многих вјештина, које нијесам имао. Да се изради требало је људи, чији је карактер управо противан моме. Требало је људи, који нијесу, имали мојијех слабоћа. Мој немир, моја живот, моје слијепо повјерење, промјенљивост моје воље, њезино вјечито уздизање на небо и падање на земљу, моје превелико кобљење на зло употребљена повјерења, све моје слабости и њихово рашћење што сам старији бивао — све је то могло уништити моје дјело, да ми Бог није вас дао. Кад му захваљујем на чудној пажњи, коју је показао напрам мом дјелу, кад му захваљујем на очинском спасењу, тад захваљујем вама удружени пријатељи, на пријатељском спасењу. И кад у смјерности и скрушености свјестан слабости, којом сам више на супрот но у споразуму радио са промислом Божијим, који управља мојим дјелом, кад овога свечаног часа пред вама обећавам небеском Спаситељу мога дјела, да ћу се достојнији показати његове доброте, тад обећавам и вама, удружени пријатељи, — пуном свјести, да сам са својима слабостима често на путу стајао вашем бољем утицају на моје дјело, но што сам га унапређивао — обећавам овога свечаног часа, да ћу боље пазити на моје слабости, да ћу се завијек савлађивати и да ћу у свачем заједно с вама радити на оваплоћењу велике мете мога живота.

Пријатељи, драги племенити људи, ми смо удружењем оно, што смо. Бог, који нас чува, нека уздржи везу наше удружене привржености, то је риједак случај, да је удружење наше сиротиње и нашега пожртвовања тако дуго постојало у себичном свијету, који сваким даном трга везе човјечије природе. Оно је подигло многа срца човјечија к обновљеној вјери на божанство, на вјечност, која је у човјечијој природи. Хоће ли моја слабост, хоће ли ваша слабост растргнути ову везу. Да нас Бог од тога сачува! Не, не, овога свечаног часа завјетујмо се по ново, да ћемо бити вијерни

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

светости и вјечности, која је у нашем удружењу, да не ћемо ва-
рати очекиваће човјечанства, да ћемо с обновљеним снагама радити
на дјелу, које смо божјом помоћи доведе дорадили! Свемогући Оче,
који с нама владаш, излиј своју милост наданом! Уздржи ми срце
мојијех пријатеља до гроба мога! Уздржи везу њихова удружења,
док не доврше дјело, на ком раде и које си својом милости до
сада чувао! Уздржи у мени, о Боже, о Творче мој, уздржи у мени
једину снагу, коју си ми дао, — уздржи у мени моју љубав! Не
дај да икад заборавим на благодарност, коју сам теби дужан, не
дај да икад заборавим на благодарност, коју сам дужан мојима удру-
женима пријатељима. Оживи моју љубав к теби. Оживи моју љубав
к дједи, која ме окружују и која су пуна наде. Она су утјеха
мога живота. Она, она ће, она морају одлучити о вриједности мога
живота. Нема никаква другога, не може бити никаква другога мје-
рила до онога, које ће се окушати на њима.

Вама се обраћам љубезни младићи и дјевојке, овога свеча-
нога часа обраћам се вама љубљена дјецо. Шта да вам речем у
обиљу мојих отачаских чувства? Све бих вас пристиснуо на своје
срце, и плакао бих од радости, те би благодарио небеском оцу, што
је дао да будем ваш отац. На кољена бих пао да кажем оцу небе-
ском: Господе, види, ево мене и дјеце, коју си ми дао! На кољена
бих пао да му кажем: Опрости ми, Господе, ни из далека нијесам
био овој дједи оно, што сам требао да им будем; опрости ми ни-
јесам им био отац, какав сам требао да им будем. На кољена бих
пао да му кажем: Господе, ти познаш моју слабост; бreme, којим
си ме оптеретио, претешко је за ме; ти си ме оптеретио помози ми
тај терет и носити те подај мени и свима, које си одабрао, да са
мном буду оци овој дједи, подај нам свога светога духа, духа љу-
бави и мудрости, духа Исуса Христа, да појачани твојом снагом
можемо довршити дјело, које смо примили из твоје руке, да нашу
дјецу вјером у твоју љубав и нашом љубави учинимо твојом дје-
цом. О Господе, смилуј се мени и дај да од сада живим само за
своје дјело, да живим само за ову твоју дјецу, која су по теби
моја те да се могу потпуно и цјеловито посветити својему дјелу.
Учини да ми се свака растрешеност, свако удаљење мојих чула од
преданости према овој мојој дједи и према дужностима, које имам
напрам њој, чини као тежак и неопростив гријех и срамота. Подај, о
Боже, да са страхом и трепетом радим на добро ове дјеце као и
за своје особно добро. О Боже, подај да њихово блаженство осје-

Ћам, упознајем и поштујем као своје особно блаженство. Подај ми праву тврду вјеру, да то могу да чиним, а друго, што желим, све ће бити, све ће с тобом бити. Овога часа хоћу да започнем, што сам ево пред Богом обећао, и на што се пред њим и пред вама, драги пријатељи, овога светогача најсвечаније обвезујем.

(Свршиће се.)

ГОВОР НА СВ. САВУ ПРОСВЕТИТЕЉА.

(Родитељима Српским.)

Има ли узвишеније и величанственије светковине и славе у васколиком Српству од славља светосавскога, када Србин узноси славу и хвалу првом своме просветитељу, учитељу и архиепископу св. Сави, јер нема ни најмањег сеоцета широм српских крајева све од Скадра на Бојани до Тимока па од Клисуре у Банату до Ријеке у Приморју и Трста и Пероја у Истрији, и од старославне Сент-Андрије и Будима па до Сереса, Солуна и полуострова Халкидике гдегод се Српска реч говори и српским духом дише, а да се на данашњи дан неби чула појати светосавска песма: Ускликнимо с љубављу светитељу Сави.

Узносећи славу данашњем нашем великом светитељу доказује српски народ да је достојан таквих великана као што бијаше св. Сава, јер уме да цени и уважава превелике заслуге и жртве које је св. Сава на олтар среће и напретка српског народа принео. Ево како:

Св. Сава бијаше најмлађи син српског краља Стевана Немање I. Име му бијаше Растко. У највећој побожности одгојен, срце му је особито за науком тежило, држећи, да ће само њоме своме народу највећма користити.

С тога је напустио богате краљевске дворе оца свога и раскошни живот у њему и отишао у св. Гору, где се покалуђерио и у калуђерству добио име Сава. Ту у тишини манастирској далеко од бурног светског живота учио се он светим књигама и душу је своју чистом вером и високим знањем обогатио, али га је срце непрестано у његову постојбину вукло.

Стога после неколико година дође св. Сава у Србију, да на своме огњишту у домовини отаца својих поради око бољитка и унапређења народа свога.

Предвидећи пак да Срби неће моћи све дотле у своме духу

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

напредовати, док не буду своју самосталну цркву и српско свештенство имали, исходио је од грчког цара и патријарха независност српске цркве, те по њиховој жељи и наговору постане он првим српским архиепископом.

Као старешина српске цркве задужио је српски народ вечитом захвалношћу и признањем, јер као што је отац његов Српство ујединио, тако је св. Сава народ свој душевно ујединио, цркве и манастире градио, а уз ове школе подизао; све српске земље је обишао и народ закону божијем учио, и упућивао га да добре обичаје чува и одбржава а зле да изоставља. Богаташе је световао, да се не уздају на своје богатство већ на Бога и да буду милостиви према сиромашној браћи својој и да живе поштено, јер је поштење најдрагоценије благо на свету; све друго може се човеку одузети, ал' име поштено никад ни до века.

Св. Сава је измирио завађену браћу своју и народ је учио, да у љубави и слози живи јер: слога од Бога, неслога од злога.

Кудгод гледнеш, куд оком кренеш, свуд среташ удружење, не мало где нађеш, да се људи хватају у коло умно, свесно и напредно, удружују се у заједницу, а све за бољитак, све за срећу и напредак свој и свога народа, имајући пред очима ону значајну пословицу народну: Зрно по зрно погача, камен на камен палача.

Па и честити и многопоштовани чланови нашег читаоничког друштва имадоше ову важну и плодносну пословицу на уму, када ову користну друштвену установу основаше, и њих је при овом делу ова замисао руководила, јер знадоше да без слоге и удружења нигде среће ни живота нема,

Па дали је збиља тако? Јест! Сваки од нас из сопствена изкуства знаде, да јесте, јер шта је породица, шта ли црква и школа, шта ли село и држава и сва остала просветна друштва, заводи и добротворне задруге већ дело и последица удружења, само његовом силом могло је све то постати и остварити се.

Па и овај наш састанак и ова наша вечерашња забава је дело удружења.

Пођимо својим душевним оком к првоме и најстаријем удружењу: породици, јер је она темељ народа, државе и целог човечанства; на породици се све ово оснива; она је у друштву човечијем главни стуб и одлучујућа чињеница у срећи и развоју народа. Може ли се већа срећа од среће породичне замислити? Може ли се игде на свету наћи већа радост и утеха од оне, коју у дому

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

своме у кругу верне ти љубе и млађане и невине деце твоје налазиш. Често пута човек на стази бурнога живота од мукотрпног рада свога изнурен и уморен, а кадикад и ојађен ступивши у средину своје породице у дом свој као у тихо пристаниште мира, окружен невиним погледима и милим гласима деце своје разгађају му из срца све јаде и невоље, а повраћају првобитни расположеј душе, враћају му срећу, миље и блаженство.

Када ћемо пак ту најузвишенију радост и срећу породичну у пуном смислу осетити и уживати? — Само онда, ако настојавали будемо, да нам у њој дух слоге провејавао буде. Зато оче и мати! Подај своме чеду, подај својој млађаној узданици лепа примера међусобне љубави и слоге, јер се деца најрадије на родитеље своје угледају. — Уз давање добра примера требамо као родитељи деци својој још из најраније малоће у срце да усађујемо све оне врлине, које човека човеком чине.

Учимо их да поштују старије, и да буду послушни, јер је послушност извор свију врлина. Привикавајмо их да буду вредни, штедљиви, смерни и искрени, да истину зборе и право да творе, а више свега да благога Бога љубе, да се њему моле и да у њега тврду и постојану веру и уздање имаду.

У томе пак многи родитељи греше остављајући сво васпитање деце своје школи, држећи, да је то једино њена дужност и запуштају своју децу усљед своје мало пре речене неосноване наде. Стога многа деца у предшколско доба за првих 6 или 7 година многе зле навике и погрешке попримају, а да их нико од истих не одвраћа, јер много пута чух из уста самих родитеља, који при таквим околностима веле: Нека га, нек проводи своје детињство, неће он бити такав, док буде зрелији поправиће се.

Али ти родитељи, који тако говоре, не помишљају, да је навика јадна мука а одвика две и да се само младо дрво савија; не помишљају колико својом нехатошћу и равнодушносту у извршивању своје најсветије родитељске дужности отештавају рад школи, јер ова место да настави даље започету зграду око васпитања школске младежи зидати, мора често најпре да исправља оно, што је неупутно, а искорењује што је зло.

Зато драги и многопоштовани родитељи следимо по примеру данашњег нашег великог светитеља и првог српског учитеља и архиепископа св. Саве, те учимо и васпитавајмо своју децу, своју наду свим жаром родитељске љубави, како је то и св. Сава цео

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

www.српски народ учио и васпитавао у духу српске народности и свете наше вере православне.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Обдржавајмо и чувајмо по примеру св. Саве све оне наше лепе и дивне српске народне обичаје, који Србина карактеришу и које су нам наши дични прадедови у аманет оставили, да их као зеницу ока свога чувамо, јер су многи наши народни обичаји са вером нашом спојени, те ако њих презремо, презрећемо и сами себе. Пригрлимо наше свето православље, које је наше претке пет векова од пропасти сачувало, и одвраћајмо оне заблуделе и залутале, који се с кривих назора из незнања од своје праћедовске вере одрођавају и у Назаренство прелазе, јер ће се само тако и наш народ на овом шару земном у низу осталих народа као народ одржати моћи, будући нам историја јасно казује да је сваки онај народ пропао и нестало га је са лица земље, који је изгубио веру у Бога, јер она само људе спасава.

У свему томе пак треба интелигенција да предњачи добрим и лепим примером како својој деци, тако и осталој маси народа наиме ратарскоме сталезу, јер се овај обично на образованије и више сталезе угледа. Зато сваки, који се међу интелигенцију рачунати може нека светом и угодном дужношћу својом сматра да поучава народ свој и живом речи и делом му путе к правој срећи показује, а нарочито редовитим полазком храма божијега и правом и искреном побожношћу посведоче, да су достојни потомци оних дичних својих праћедова, који су толико столећа са крволочни Турци љути бојак били за крст часни и слободу златну и од ових гоњени по гудурама и врлетима се крили и службу божију служили и драгоценом крвљу својом искупили и у аманет нам оставили чисте и неокаљане најдраже српске светиње: веру, језик и дично наше име српско.

Предајмо их и ми са слављем светосавским својој млађаној узданици, своме потомству онакове, какове смо их примили, чим ћемо се показати ревним посљедоватељима св. Саве и одужити се бар у неколико оној неизмерној љубави, којом је он цео српски народ љубио.

Кушиново, 14. Јануара 1893.

Теодор Панић,
учитељ.

ИЗЛОЖБА УЧИЛА У ЗАГРЕБУ

и трећа опћа скупштина „Савеза учитељских друштава“.

Инцијативом пресв. г. др. Исидора Кршњавог предстојника одјела за богоштовље и наставу приређена је изложба учила у Загребу од 15. Ауг. до 15. Септ. 1892. у прославу отворене новосаграђене учитељске школе у Загребу а том приликом и савез учитељских друштава држао је трећу обћу скупштину у којој су знаменита педагошка питања разправљана. Сваки који је год разгледао ту изложбу у обртној школи, са најбољом похвалом изражавао се о њој посматрајући тај дивни поредак појединих изложака, те је од сваких врста изложака све систематични раздјелено било тако, да се сваки посјети-тељ код поједине групе задржати могао посматрајући та помоћна средства за унапређење школеке знаности. Да је изложба школеких учила заиста одговарала подпуно својој теми доказују земље које су своје изложке од најпросвеће-нијих народа припослали као: Францеска, Швајцарска, Немачка, Ческа, Угарска и изложитељи Хрватске и Славоније, где су учитељи заиста увидели која су учила најнужнија, да их могу препоручити својим обћ. поглаварствима за набавку.

Отворењем ове изложбе поздравно је предсједник изложбеног одбора пресв. г. одјелног престојника и изнео је важност приступним оваке изложбе наине живо је говорио о очигледној настави која данас у школекој знаности главну улогу игра доказујући лако схватљивост појединих предмета. Страшна погибелъ која је претила школству и она страшна натезања којима чујемо из оних прошлих времена данас су се претворила у играчке. Мјесто да децу абстрактним појмовима мучимо и патимо имамо данас у словима средство да дјецу тако — рекућ у игри подучавамо. Како ти не мили знакови не омиле, како не оживе кад постане од појединих знакова а, б, и т. д. Да наине малише рачунским операцијама непатимо, да им не причамо у вјетар о магнетизму по свима законима знаности, да им о електрицитету незнам колико говорим, да им из природописа ма коју животињу, биљку и минерал описујем ако им све непокажем очигледно и у природним појавама покусом не изведем, онда је Теорија како пјесник вели: она је сједа, а пракса је бујна и зелена. Ту праксу заступају нам учила, њих требамо од основне школе па до свеучилишта. Кад већ најновије просвећено време збиља нађе прави основ даљњем изображавању наше младежи који се оснива на очигледној настави, заиста је достојно највеће похвале овакова изложба којом су се учитељи посјетиоци знатно и много користили за бољитак просвете у Хрватској и Славонији.

Пошто ме и самог знатно интересовала иста изложба те коју сам помњиво прегледао и проучавао а што ми је недостаало служићу се другим педагошким листовима да срцском учитељству по простору овога опште уваженог листа донекле исту у слици изнесем, и колико буде могуће у најкраћем саставу учитељску скупштину.

У приземљу обртне школе, на првом мјесту налазе се разне врсти школеки клуна, те које ће повјеренство за најсходнија препоручити те ће бити одређене за ово земаљске школе, гимнастичне справе по најновијем саставу

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

све које су потребне за овоземаљске школе, и на асталу налазе се књиге гимнастичне знаности, хармоније, клавири, телурије, глобуси, атласи и књижевност земљописна, Доићева кошница, модел пчелњака скошницом, справа за снимање ројева са земље. Овде су били изложени разни земљовиди, а нарочито ми се допала мапа Ческе из 10. вјека на којој се много боље може видати јербо није тако препуњена разнима обележјама. Идући уз степенице I. кат виде се мапе по зидових угарских жупанија и многе историјске слике које су врло вјешто израђене. На савитку уз степенице у једаред нам се заустави поглед на врло уређену збирку мога пријатеља Винка Бека за слепачки одјел, где је поређао књиге о напредку слепца, и слике заслужних мужава који су настојали да се невољним слепцима помогне, ту сам се баш мало проразговарао са једним колегом који је побијао успјех о томе, мени затворивши очи доведе ме на мапу Хрв. и Слав. која је за слепце испуњено направљена и рече ми да тражим Фрушку гору коју је било врло лако опицом наћи те и главнија чак места, те га донекле увјери о практичности те мапе.

(Наставиће се.)

ПАВЛЕ ЈОВАНОВИЋ

Протојереј и парох Сиришки — рођен 1831. † 16. Фебруара 1893.

Жалостан и тужан глас дође нам из Сирига.

Павле Н. Јовановић парох Сиришки, протојереј, члан темишварске конзисторије и епарх. Школског Одбора преминуо је после тешког боловања у 62. години свога цркви и школи посвећеног живота 16. Фебруара ове године.

Покојник је био син знаменитог и чувеног негда свештеника и проповедника Николе Јовановића, који је био један од првих и најотличнијих питомаца учитељске школе у Сентандрији са којим су се професори дичили и за кога у аналима учитељске школе Сомборске године 1826. стоји написано да је био у сваком погледу изврстан најпре учитељ, а затим свештеник и славан проповедник слова Божија.

Павле се родио у Турском Бечеју, 1831. године а учио је основну србску школу у Србском св. Петру, мађарску школу у Макову, а гимназијске науке у Сегедину и у Темишвару. Бурна година 1848. пресече му започети научни течај и он неко време проведе у канцеларији у В. Кикинди као писар, а у јесен 1853. дође у србску учитељску школу, Сомборску, у којој 1853/4. сврши први а 1854/5. други разред са отличним успехом. После тога слушао је Богословију у Вршцу. Најпре је две године одправљао дужност учитеља у В. Кикинди, затим ступи у свештенички чин и проведе више година као помоћник свог остарелог родитеља у Срб. Ст. Петру, где после смрти очеве постане парохом а доцније 1882. буде изабран за пароха у Сиригу, где је до смрти као отличан свештеник служио. Био је члан Сабора народног 1869. године.

На првој скупштини епархијској у Темишвару изабран је за члана конзисторије у сва три одсека, у којима је најревностије учествовао.

Године 1890. произведен је за протојереја, а 1892. наименован је за администратора протопресвитерата Арадског.

Оставио је после себе тужну удовицу Персиду, и троје деце. Најстарији син је његов Никола сада учитељ у Мађ. Чанаду; млађи син Сретен парох је у Срб. Св. Петру, а ћерка му је Зорка удата за Јована Поповића учитеља Старо-Бечејског.

Отлични овај свештеник сарањен је уз велико саучешће 18. Фебруара. Било је на погребу 14 свештеника и 1 ђакон. У св. храму Божијем на опелу говорио је слово преч. г. Ђорђе Јеврић парох Сегедински. На гробу опростио се од покојника преч. г. Младен Јосић свештеник Мартоношки.

Са своје даровитости, и способности, са својега доброг срца и са своје ревности у одправљању свештеничких и епархијских послова заслужио је покојни Прота Павле Јовановић признање своје общине и народа свога.

Нека му је вечна успомена.

В.

НЕКРОЛОГ.

Стеван Бошковић свештеник и парох Вршачки, члан конзисторије, управитељ срб. нар. школа у Вршцу и професор србског језика на Вршачкој реалци, преселио се у вечност после дужег боловања у 53. години живота свог у Вршцу 24. Фебруара о. г. и сарањен је 25. Фебруара. Њега оплакује неутешна супруга госпођа Милева рођ. Цвејић, рођени брат и три удате сестре.

Филип Вркић учитељ у Дeroњима, после кратког боловања преселио се у вечност у истом месту у почетку месеца Фебруара о. г. Покојник је рођен 1840. године у Сомбору; свршио је учитељску школу у Сомбору 1861/2. Бејаше он ваљан учитељ, који је после свршетка учитељске школе у Сомбору одмах добио учитељско место у Дeroњи и ту много година школу и цркву ревностно послужно.

Јованка Августа удова Бакићка рођена Виртова удовица негдашњег професора пакрачке и горњокарловачке учитељске школе Јована Бакића, и приватна учитељица француског и немачког језика и свирке на гласовиру у Сомбору после кратког боловања преминула је 24. Фебруара о. г. у 60. својој години. Покојница била је рођена Немаца из Беча, и бавећи се као васпита-тељица у Пакрацу после 1870. године пође за Јована Бакића вршчанина бившег у то време професора у србској учитељској школи Пакрачкој, пошто је пре венчања прешла из римске у православну веру. Кад се Пакрачка учитељска школа затвори премештен буде покојни Јован Бакић за учитеља србског и немачког језика, земљописа и историје у Горњокарловачку учитељску школу куда се и супруга његова с њим пресели. Но када јој муж на скоро затим умно оболе и за наставу неспособан постане пресели се она с њим овамо у Сомбор, где је учећи децу себе и мужа издржавала, за време његовог дуго-трајног боловања са великим самопреговарањем дворила га, неговала, ранила и саранила. Била је врло вредна и способна учитељица и ваљана жена, са чега је опште поштовање овде заслужила и најотменији родитељи њој су своју одраслију женску децу на науку давали. — Народни Сабор од 1892. године votiрао јој је одправнину у износу 500 фор. коју она није ни подигла. Сарањена је свечано по обреду православне цркве на Успенском гробљу Сом-

борком у Србници свога покојног мужа. При упоку указале су многе овдашње госпође и госпођице, као и сви мушки питомци учитељске школе последњу почит овој ваљаној жени и учитељици.

Јован Радак књиџар и штампар у Великој Кикинди, преселио се у вечност 1. Марта о. г. у 50. години свог живота.

Љубомир Отојевић приправник I. разреда, и стипендиста имовне општине Митровачке, рођен у Адашевцима; преселио се у вечност у 17. год. млађаног живота свог у наручију своје матере и рођеног брата у Сомбору 7. Марта о. г. сахрањен је уз братско саучешће својих саученика на Успенском гробљу сомборском 9. Марта. Био је смеран и врло трудољубив ученик. Бог му дао у рају насеље!

РАЗНО.

Добротвори школа и учитеља. Пресветли г. Никола Михајловић подпредседник кр. курије у миру изволио је предплату послати на Школски Лист за србску школу у Брањину (Кишфалуди) у Барањској жупанији.

Благородни Г. Др. Стеван Поповић физик сл. кр. града Сомбора предплатио је Школски Лист за вероисповедну србску школу у Тешњу у Босни.

Благородни г. Павле племенити Еремић велепоседник у Великој Кикинди осим Листа што за себе држи изволио је послати предплату на Школски Лист за четири србске сиромашне школе, и то за школе у Чоки, Соки, Бочару и Гаду.

Пречастни г. Јосиф Јорговић настојатељ манастира Војловнице осим Листа што га прима, изволио је послати предплату за Школ. Лист који се шаље србској школи у Влајковцу као његов дар. Услед позива уредништва овога у броју 1. Школскога Листа писац животописа „Светога Саве“ (види бр. 8. 9. и 10. Шк. Листа од прошле године), вредни и многогодишњи сурадник наш г. Симеон Кончар изволио је наредити, да се као дар његов шаље ове године Школски Лист школама србским у манастиру Миљешеву и у манастиру Дужи у Херцеговини и србским основним школама у Хрґама, Градачцу, Герзову, и у Горажду. Свима овима уредништво је бр. 1. и 2. на дар већ одправило.

Списак имена прилагача и добровољних прилога, скупљених приликом св. Савске, припр. беседе у Сомбору 1893. год. (Продужење.) По 2 ф. : Њег. високопресв. г. Георгије Николајевић митрополит Сарајево, госпођа Милева Коњовићева, др. Паја Дракулић саборски посланик, др. Сима Павловић лекар, др. Петар Цветковић адвокат, др. Ђорђе Еремин адвокат, г. Јаша Лалошевић велепоседник, госпођа Драгиња проф. М. Петровића, др. Никола Вујић лекар, г. Богољуб пл. Еремић, Преч. г. Лукијан Богдановић патр. протођакон Карловци, г. Милутин Јакшић проф. богосл. из Карловаца, г. Владимир Николић архитект из Карловаца, Најпреч. г. Гавра Змејановић протосинђел Карловци, гђица Даница Путникова учит. у Перлезу, гђа Ана Јовановић Костина, г. Милан Ђорђевић велепоседник из Перлеза, г. Александер М. Коњевић учитељ у Брестовцу, гђа Катица Георгјевић из Перлеза, г. Захарија Стојковић трговац, г. Јован Благојевић саб. посл. и учитељ, г. Стева Паланачки трговац, г. Јорговић, г. Јаков Штајн трговац, г. Младен Утвић велепоседник, гђа Зорка Крижанова учитељица. — По 1 ф. 50 н. : Преч. г. Емил Степанов саборски посланик из Титела, г. Миклош М., г. Пера Попадић Нови Сад. — (Продужиће се.)